

Bij toeval ontdekte de dienst terreinbeheer van de gemeente Schijndel dat je met een Amazone Grashopper sportvelden onkruidvrij kunt houden zonder chemische middelen. Tegelijkertijd levert de methode een egale en sterkere grasmat op en in de loop der jaren zelfs een flinke kostenbesparing. Nu is Schijndel met deze methode een voorbeeld voor heel Nederland.

Sportvelden scheren

Frans van den Bergh, gemeente Schijndel

Voetballers komen graag naar de voetbalverenigingen in Schijndel. Soms vanwege de leuke tegenstander, maar vooral omdat er altijd een mooie grasmat ligt. Dat is wat Frans van den Bergh, opzichter groen van de gemeente en in zijn vrije tijd trainer bij een van de clubs, vaak hoort. Trots laat hij zien hoe zijn velden erbij liggen. Dat is terecht: aan het eind van de winter, het slechtste moment voor de velden, liggen die er uitermate netjes bij. Zelfs in de doelgebieden staat nog gras en alle velden zijn uitzonderlijk vlak.

Wat is het geheim van die mooie velden? Van den Bergh vertelt het gedreven, zoals het een goede terreinbeheerder betaamt. "Eigenlijk is het gewoon toeval. We waren op zoek naar een machine om het gras na het maaien van de velden te vegen, om zo in het voorjaar en de zomer een optimaal groeiend veld te kunnen krijgen. Daarbij stuitte we op de Amazone, die niet alleen kon vegen, maar ook verticuteren (het verticaal doorsnijden van de grasmat om dood materiaal te verwijderen; TvdS) en waarbij de borstels door klepel-messen waren te vervangen."

De gemeente besloot de machine te kopen om die ook bij het groot onderhoud in te zetten. "Tegelijkertijd gaf ons dit de mogelijkheid om ervaring op te doen bij het werken met de machine en de effecten te leren kennen", vertelt Van den Bergh. Dat was nodig omdat de machine zo'n tien jaar geleden nog heel onbekend was (voor een beschrijving zie pagina 74).

De experimenten met de nieuwe machine begon Van den Bergh op de trainingsvelden, meestal aan het eind van het seizoen niet meer dan een veredelde zandvlakte. Hier ging hij voor de eerste keer over tot het ultrakort maaien aan het eind van het seizoen. "Het resultaat was verbluffend", weet Van den Bergh nog. "Net na het maaien was het een zwarte vlakte. Dan vraag je jezelf wel af waar je mee bezig bent. Maar het mooie is dat er na enkele dagen weer een groene mat staat. Gras herstelt zich razendsnel als je op een lengte van een halve centimeter maait. Toen ontdekten we ook dat de machine tegelijk egaliseert. De klepels en verticuteermessen slaan de bovenlaag los en nemen telkens een klein laagje van de oneffenheden mee. Kleine gaten worden tegelijkertijd direct opgevuld door de zwaardere deeltjes die niet worden opgezogen."

Bij de experimenten op de trainingsvelden ontdekte Van den Bergh dat de methode tevens tot gevolg had dat het onkruid

verdween. "Zelfs het hardnekkige weegbree en varkensgras dat op veel kale velden groeit, dolf het onderspit. En dat zonder één keer spuiten. Dat was voor ons het signaal om het ook op andere velden te gaan proberen."

Het schoonhouden van sportvelden zonder chemie paste in het beleid van de gemeente om daar waar mogelijk zonder gif te werken. Al in het begin van de jaren negentig werd dat beleid ingezet door in de plantsoenen het gebruik van Casoron uit te bannen. "Dat was nog een gemakkelijke stap, omdat je dat relatief eenvoudig kunt opvangen door plantsoenen anders in te richten en wat meer te gaan schoffelen." In dat traject trekt Van den Bergh al jaren samen op met de beleidsambtenaar Wim Bekkers, die vanuit de kantoororganisatie meedenkt. Beiden zijn opvallend pragmatisch. Op zoek naar mogelijkheden om het zonder gif te doen, maar nadrukkelijk economisch redenerend. Daarom wordt op verhandingen in de gemeente nog gewoon gespoten. "Als we daar gifvrij willen gaan werken, kost ons dat vijf tot zes keer zoveel. In plaats van de huidige € 40.000,- moet je daarvoor dan zeker € 200.000,- tot € 240.000,- vrij maken."

"Gras herstelt zich razendsnel als je op een lengte van een halve centimeter maait."

Bekkers en Van den Bergh zijn ervan overtuigd dat hun methode voor het gifvrije beheer van sportvelden leidt tot goedkoper onderhoud. "Sinds de start hebben we geen enkel veld meer helemaal op de kop moeten zetten, terwijl we daar in eerste instantie wel rekening mee hielden. Terwijl het jongste veld nu al vijftien jaar oud is."

De gemeentelijke sportdienst bereikt dat door heel kort boven op het onderhoud te zitten. Dat onderhoud begint rond deze tijd. Als de velden toe zijn aan de eerste maaibeurt, meestal in de eerste week van april, komt de Amazone uit de schuur. "Het eerste wat we dan doen, is het veld helemaal scheren. Dat is een betere benaming dan maaien, want we maken het veld glad tot de wortel. Ik waarschuw iedereen altijd: dat ziet er niet uit", lacht Van den Bergh. "Na die onderhoudsronde is het veld helemaal zwart. Maar kom je twee dagen later terug, dan is het al helemaal groen. Op zaterdag is het al zover dat je er gewoon op kunt spelen."

De noodzaak om in het weekend weer te kunnen spelen, betekent dat alleen op maandag of dinsdag een veld wordt geschoren. "We kunnen er dus maar een paar per week aanpakken. En dan doen we het nog alleen als de velden goed droog zijn", zegt Van den Bergh. Hij is ervan overtuigd dat het systeem ook op andere grondsoorten werkt. Als een veld maar goed droog is, dan werkt het. En dan maakt het niet uit of het klei of veen is. Vaak zit er toch al veel zand in als sporttechnische laag."

Gedurende het seizoen wordt de behandeling ongeveer zeven keer herhaald, tot vlak voor de winter. In de zomer is het scheren onderdeel van het groot onderhoud. Dan wordt na het scheren eerst licht bezand. Daarna vertidrainen om de ondergrond op te knappen, direct gevolgd door het doorzaaien met gecoat zaad om het veld zo snel mogelijk weer groen te krijgen en onkruid geen kans te geven. "Binnen een week staat het gras boven de grond en binnen korte tijd is het veld helemaal groen."

Uit berekeningen die Bekkers en Van den Bergh hebben gemaakt, blijkt dat ze niet duurder uit zijn dan gemeenten die op een normale wijze onderhoud doen. "We zitten op basis van aanneemkosten onder € 10.500,- per veld. Dat is, inclusief stortkosten, minder dan het gemiddelde van het traditionele onderhoud. Daarin is niet meegenomen het feit dat ingrijpende renovaties, waarbij een veld helemaal op zijn kop wordt gezet, niet meer nodig lijken te zijn. Dat bespaart vele tienduizenden euro's. Toen we een dergelijke ronde eind jaren tachtig hadden uitgevoerd en we met chemische onkruidbestrijding stopten, hielden we rekening met een nieuwe renovatieronde na vijftien jaar. Voorlopig lijkt die ingrijpende maatregel nog steeds niet nodig en met de uitgespaarde middelen hebben we enkele jaren geleden de velden kunnen voorzien van een computergestuurd ondergronds beregeningssysteem en nieuwe hekwerken."

Nu de methode langzaam in de rest van Nederland doordringt, bekijken ze het in Schijndel nog steeds met verbazing. "Eigenlijk hadden we geen idee dat we zoiets bijzonders deden. We hebben ons werkelijk afgevraagd of we echt zo uniek waren, maar inmiddels spreken ze al over de Schijndelse methode. Dat is toch wel een prachtig compliment."

Tekst en foto: **Toon van der Stok**